ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 15ης Ιουνίου 1999 *

Στην υπόθεση C-321/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Stockholms tingsrätt (Σουηδία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ulla-Brith Andersson και Susanne Wåkerås-Andersson

και

Svenska staten (Σουηδικού Δημοσίου),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 6 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, που υπογράφηκε και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/1/ΕΚΑΧ, ΕΚ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 1993, για τη σύναψη συμφωνίας σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, των κρατών μελών τους και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας, της Δημοκρατίας της Ισλανδίας, του Πριγκιπάτου του Λιχτενστάιν, του Βασιλείου της Νορβηγίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1994, L 1, σ. 1), καθώς και της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35),

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J.-P. Puissochet, G. Hirsch και P. Jann, προέδρους τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón (εισηγητή) και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσμάς

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— το Svenska staten (Σουηδικό Δημόσιο), εκπροσωπούμενο από τον Hans Regner, justitiekansler, επικουρούμενο από τον Gun Löfgren Cederberg, δικηγόρο Στοκχόλμης,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη Lotty Nordling, rättschef στη γραμματεία κοινοτικών νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Kareen Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια διεθνούς οικονομικού και κοινοτικού δικαίου στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Claude Chavance, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

— η Νορβηγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Jan Bugge-Mahrt, αναπληρωτή γενικό διευθυντή στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον John Forman και την Christina Tufvesson, νομικούς συμβούλους,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των U. Andersson και S. Wåkerås-Andersson, εκπροσωπούμενων από τον Allan Stutzinsky, δικηγόρο Göteborg, του Svenska staten (Σουηδικού Δημοσίου), εκπροσωπούμενου από τον Hans Regner, της Σουηδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τη Lotty Nordling, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Claude Chavance, της Ισλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Martin Eyjólfsson, νομικό σύμβουλο της ισλανδικής αποστολής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, της Νορβηγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Jan Bugge-Mahrt, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον John Forman και την Christina Tufvesson, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Νοεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Ιανουαρίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 15ης Σεπτεμβρίου 1997, η οποία περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Σεπτεμβρίου 1997, το Stockholms tingsrätt υπέβαλε, βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 6 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, που υπογράφηκε και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/1/ΕΚΑΧ, ΕΚ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 1993, για τη σύναψη συμφωνίας σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, των κρατών μελών τους και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας, της Δημοκρατίας της Ισλανδίας, του Πριγκιπάτου του Λιχτενστάιν, του Βασιλείου της Νορβηγίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1994, L 1, σ. 1, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ), καθώς και της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των

κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, των U.-B. Andersson και S. Wåkerås-Andersson και, αφετέρου, του Svenska staten (Σουηδικού Δημοσίου), από το οποίο ζητείται η καταβολή αποζημιώσεως λόγω εσφαλμένης μεταφοράς της οδηγίας 80/987, πράξεως στην οποία αναφέρεται το σημείο 24 του παραρτήματος XVIII της Συμφωνίας ΕΟΧ.

Νομικό πλαίσιο

3 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της Συμφωνίας ΕΟΧ, για τον σκοπό εφαρμογής της Συμφωνίας αυτής νοούνται ως «"κράτη της ΕΖΕΣ" τα συμβαλλόμενα μέρη τα οποία είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών».

4 Το άρθρο 6 της Συμφωνίας ΕΟΧ ορίζει:

«Με την επιφύλαξη των μελλοντικών εξελίξεων της νομολογίας, εφόσον οι διατάξεις της παρούσας συμφωνίας είναι κατ' ουσίαν ταυτόσημες με τους αντίστοιχους κανόνες της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα και με τις πράξεις που εγκρίνονται κατ' εφαρμογήν αυτών των δύο Συνθηκών, ερμηνεύονται, κατά τη θέση σε ισχύ και την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που έχουν εκδοθεί πριν από την ημερομηνία υπογραφής της παρούσας συμφωνίας.»

5 Το άρθρο 7 της Συμφωνίας ΕΟΧ προβλέπει:

«Οι πράξεις που αναφέρονται ή που περιέχονται στα παραρτήματα της παρούσας συμφωνίας ή στις αποφάσεις της Μικτής Επιτροπής του ΕΟΧ είναι δεσμευτικές για τα συμβαλλόμενα μέρη και αποτελούν ή θα αποτελέσουν τμήμα της εσωτερικής τους έννομης τάξης ως εξής:

(...)

β) μία πράξη που αντιστοιχεί σε οδηγία ΕΟΚ παρέχει τη δυνατότητα στις αρχές των συμβαλλομένων μερών να επιλέγουν τον τύπο και τα μέσα εφαρμογής.»

6 Το πρωτόκολλο 34 της Συμφωνίας ΕΟΧ, σχετικά με τη δυνατότητα των δικαστηρίων των κρατών της ΕΖΕΣ να ζητούν από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να αποφασίζει όσον αφορά την ερμηνεία των κανόνων της Συμφωνίας ΕΟΧ που αντιστοιχούν σε κοινοτικούς κανόνες (ΕΕ 1994, L 1, σ. 204, στο εξής: πρωτόκολλο 34), ορίζει:

«*Άρθρο 1*

Όταν ανακύπτει θέμα ερμηνείας των διατάξεων της Συμφωνίας, οι οποίες είναι κατ' ουσίαν ταυτόσημες με τις διατάξεις των Συνθηκών για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως τροποποιήθηκαν ή συμπληρώθηκαν, ή των πράξεων που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογήν τους, σε υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου κράτους της ΕΖΕΣ, το εν λόγω δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, εάν το θεωρεί αναγκαίο, να ζητήσει από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να αποφασίσει επί του θέματος.

Άρθρο 2

Κράτος της ΕΖΕΣ που προτίθεται να κάνει χρήση του παρόντος πρωτοκόλλου, οφείλει να κοινοποιήσει στον Θεματοφύλακα και στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων την έκταση και τον τρόπο εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου στα δικαστήριά του.»

7 Κατά το άρθρο 108, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας ΕΟΧ: «Τα κράτη της ΕΖΕΣ ιδρύουν δικαστήριο, το οποίο εφεξής αποκαλείται "Δικαστήριο ΕΖΕΣ"».

8 Το άρθρο 34 της Συμφωνίας μεταξύ των κρατών της ΕΖΕΣ για τη σύσταση Εποπτεύουσας Αρχής και Δικαστηρίου (ΕΕ 1994, L 344, σ. 1, στο εξής: Συμφωνία ΕΖΕΣ περί εποπτείας), η οποία συνήφθη στις 2 Μαΐου 1992, ορίζει:

«Το Δικαστήριο ΕΖΕΣ είναι αρμόδιο για την έκδοση συμβουλευτικής γνώμης σχετικά με την ερμηνεία της Συμφωνίας ΕΟΧ.

Οποιοδήποτε δικαστήριο κράτους της ΕΖΕΣ, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, μπορεί, εφόσον το κρίνει αναγκαίο για την έκδοση της απόφασής του, να ζητήσει από το Δικαστήριο ΕΖΕΣ να διατυπώσει συμβουλευτική γνώμη.

(...)»

9 Βάσει της Agreement on Transitional Arrangements for a period after the accession of certain EFTA States to the European Union (συμφωνίας περί μεταβατικών μέτρων για

τον μετά την προσχώρηση ορισμένων κρατών της ΕΖΕΣ στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρόνο), η οποία συνήφθη στις 28 Σεπτεμβρίου 1994 μεταξύ των κρατών της ΕΖΕΣ, τα εθνικά δικαστήρια των κρατών της ΕΖΕΣ που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν, στις υποθέσεις των οποίων τα πραγματικά περιστατικά έλαβαν χώρα πριν από την προσχώρηση, να ζητήσουν από το Δικαστήριο ΕΖΕΣ να αποφανθεί, μετά την προσχώρηση, επί της ερμηνείας της Συμφωνίας ΕΟΧ. Από το άρθρο 5 της συμφωνίας αυτής προκύπτει ότι το Δικαστήριο ΕΖΕΣ, με τη σύνθεση που είχε πριν από την προσχώρηση, εξακολουθεί να είναι αρμόδιο για κάθε αίτηση που κατατέθηκε το αργότερο στις 31 Μαρτίου 1995.

10 Η οδηγία 80/987, η οποία προβλέπει ένα σύστημα προστασίας των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, ορίζει στο άρθρο της 1, παράγραφοι 1 και 2:

«1. Η παρούσα οδηγία ισχύει για τις απαιτήσεις μισθωτών από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας κατά εργοδοτών σε κατάσταση αφερεγγυότητος κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1.

2. Τα κράτη μέλη δύνανται, κατ' εξαίρεση, να αποκλείσουν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσης οδηγίας τις απαιτήσεις ορισμένων κατηγοριών μισθωτών λόγω της ιδιαίτερης φύσεως της συμβάσεως εργασίας ή της σχέσεως εργασίας των μισθωτών, ή λόγω του ότι υπάρχουν άλλες μορφές εγγυήσεως που εξασφαλίζουν στους μισθωτούς ισοδύναμη προστασία με εκείνη που προκύπτει από την παρούσα οδηγία.

Ο πίνακας των κατηγοριών μισθωτών που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο παρατίθεται στο παράρτημα.»

11 Στο παράρτημα XVIII, σημείο 24, της Συμφωνίας ΕΟΧ γίνεται μνεία της οδηγίας 80/987. Κατά το σημείο αυτό, για την εφαρμογή της Συμφωνίας ΕΟΧ, το παράρτημα της οδηγίας προσαρμόζεται, όσον αφορά το Βασίλειο της Σουηδίας, κατά τρόπον ώστε να αποκλειστούν από το πεδίο εφαρμογής της ειδικά «ο εργαζόμενος μισθωτός ή οι επιζώντες εργαζομένου μισθωτού, ο οποίος, μόνος του ή μαζί με τους στενούς συγγενείς του, ήταν ιδιοκτήτης σημαντικού μέρους της επιχείρησης ή της εταιρίας του εργοδότη και είχε σημαντική επιρροή στις δραστηριότητές της (...)».

12 Κατά το άρθρο 168 της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και περί των προσαρμογών των ιδρυτικών Συνθηκών της Ενώσεως (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως):

«Τα νέα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τα μέτρα που χρειάζονται για να συμμορφωθούν, από την προσχώρησή τους, προς τις διατάξεις των οδηγιών (...) κατά την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης ΕΚ εκτός εάν στον κατάλογο του παραρτήματος XIX ή σε άλλες διατάξεις της παρούσας Πράξης προβλέπεται προθεσμία.»

13 Σύμφωνα με το άρθρο 7 του lönegarantilagen (1992:496) (νόμου περί εγγυήσεως για την πληρωμή του μισθού), η βάσει της εγγυήσεως πληρωμή προβλεπόταν για τον μισθό ή για άλλες απαιτήσεις για τις οποίες υφίσταται δικαίωμα προτιμήσεως βάσει του άρθρου 12 του förmånsrättslagen (1970:979) (νόμου περί του δικαιώματος προτιμήσεως). Όμως, το τελευταίο εδάφιο της διατάξεως αυτής, ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, προέβλεπε ότι το ευεργέτημα του δικαιώματος προτιμήσεως δεν χορηγείται στον μισθωτό ο οποίος, μόνος του ή από κοινού με στενό συγγενή του, κατείχε τουλάχιστον το 20 % της επιχειρήσεως τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την αίτηση πτωχεύσεως. Ο ίδιος κανόνας είχε εφαρμογή όταν τα μερίδια ανήκαν σε στενό συγγενή του μισθωτού.

14 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει συναφώς ότι η απόκτηση από στενό συγγενή του μισθωτού μεριδίου στο κεφάλαιο της επιχειρήσεως είχε ως συνέπεια ότι ο μισθωτός αυτός έχανε το δικαίωμά του προς πληρωμή του μισθού βάσει της εγγυήσεως ακόμη και όταν ο ίδιος δεν είχε το παραμικρό μερίδιο στο κεφάλαιο της επιχειρήσεως.

15 Η τροποποίηση της σουηδικής νομοθεσίας, για να υπάρξει μεγαλύτερη συμφωνία μεταξύ των σουηδικών κανόνων περί προστασίας των μισθωτών σε περίπτωση πτωχεύσεως και των κανόνων που απορρέουν από την οδηγία 80/987, άρχισε να ισχύει την 1η Ιουνίου 1997.

Η διαφορά της κύριας δίκης

16 Οι U.-B. Andersson και S. Wåkerås-Andersson εργάζονταν ως μισθωτοί στην ανώνυμη εταιρία Kinna Installationsbyrå όταν, στις 17 Νοεμβρίου 1994, η εταιρία αυτή κηρύχθηκε σε πτώχευση. Ο Per-Arne Andersson, υιός της U.-B. Andersson και σύζυγος της S. Wåkerås-Andersson, ήταν κύριος όλων των μετοχών της εταιρίας αυτής και ο μοναδικός διαχειριστής της.

17 Ο σύνδικος της πτωχεύσεως, στηριζόμενος στα άρθρα 7 του lönegarantilagen και 12, τελευταίο εδάφιο, του förmånsrättslagen, αρνήθηκε να αναγνωρίσει στις ενάγουσες της κύριας δίκης το ευεργέτημα της εγγυημένης πληρωμής του μισθού λόγω του συγγενικού τους δεσμού με τον Per-Arne Andersson.

18 Κατόπιν αυτού, οι ενάγουσες της κύριας δίκης ενήγαγαν το Σουηδικό Δημόσιο ενώπιον του Stockholms tingsrätt για να επιτύχουν την καταβολή αποζημιώσεως ποσού 60 152 σουηδικών κορονών (SKR) και 32 732 SKR αντιστοίχως, πλέον νομίμων τόκων.

19 Υποστηρίζουν ότι, σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου που έχουν αναγνωριστεί από το Δικαστήριο, ιδίως δε στην απόφασή του της 19ης Νοεμβρίου 1991, C-6/90 και C-9/90, Francovich κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-5357), η οποία ισχύει στο πλαίσιο της Συμφωνίας ΕΟΧ βάσει του άρθρου της 6, το Σουηδικό Δημόσιο πρέπει να υποχρεωθεί να αποκαταστήσει τη ζημία που υπέστησαν λόγω της εσφαλμένης μεταφοράς της οδηγίας 80/987.

20 Αντιθέτως, το Σουηδικό Δημόσιο ισχυρίστηκε ότι, πριν από την προσχώρηση του Βασιλείου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν είχε καμία υποχρέωση να φροντίσει για το συμβιβαστό του σουηδικού δικαίου με το κοινοτικό δίκαιο, υποχρέωση που θα μπορούσε να συνεπάγεται την καταβολή αποζημιώσεως και να τύχει επικλήσεως ενώπιον των σουηδικών δικαστηρίων. Επιπλέον, οι βάσει της Συμφωνίας ΕΟΧ υποχρεώσεις του Βασιλείου της Σουηδίας, οι οποίες ανάγονται στο δημόσιο διεθνές δίκαιο, δεν μπορούν επίσης να συνεπάγονται ευθύνη του κράτους αυτού έναντι ιδιώτη.

21 Το εθνικό δικαστήριο σημειώνει στην απόφασή του περί παραπομπής ότι, αν η σουηδική ρύθμιση περί εγγυήσεως για την πληρωμή του μισθού ήταν σύμφωνη με την οδηγία 80/987 και το παράρτημα XVIII, σημείο 24, της Συμφωνίας ΕΟΧ, οι ενάγουσες της κύριας δίκης θα καλύπτονταν από το ευεργέτημα της εγγυήσεως αυτής, καθόσον δεν υπάγονται σε κατηγορία μισθωτών επί της οποίας η οδηγία αυτή δεν έχει εφαρμογή.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Stockholms tingsrätt αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα τρία προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 6 της Συμφωνίας ΕΟΧ την έννοια ότι οι γενικές αρχές του δικαίου, τις οποίες το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διατύπωσε, μεταξύ άλλων, με την απόφαση στις υποθέσεις C-6/90 και C-9/90, κατέστησαν τμήμα του δικαίου περί Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και, ως εκ τούτου, ένα κράτος μπορεί να έχει ευθύνη προς αποζημίωση έναντι ιδιώτη λόγω του ότι δεν μετέφερε ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (στο εξής: οδηγία για την εγγύηση της καταβολής των μισθών), κατά τον χρόνο που το κράτος μετείχε απλώς στη Συμφωνία ΕΟΧ και δεν είχε προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, έχει το άρθρο 6 της Συμφωνίας ΕΟΧ την έννοια ότι η οδηγία για την εγγύηση της καταβολής των

μισθών και οι γενικές αρχές του δικαίου, τις οποίες το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διατύπωσε, μεταξύ άλλων, με την απόφαση στις υποθέσεις C-6/90 και C-9/90, υπερτερούν του εθνικού δικαίου, εφόσον το κράτος δεν μετέφερε ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο την προαναφερθείσα οδηγία;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: συνεπάγεται η προσχώρηση ενός κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση ότι η οδηγία για την εγγύηση της καταβολής των μισθών και οι γενικές αρχές του δικαίου, τις οποίες το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διατύπωσε με την απόφαση στις υποθέσεις C-6/90 και C-9/90, υπερτερούν του εθνικού δικαίου, ακόμη και σε σχέση με πραγματικά περιστατικά τα οποία επήλθαν κατά τον χρόνο που το κράτος μετείχε απλώς στη Συμφωνία ΕΟΧ, αλλά πριν την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον το κράτος δεν μετέφερε ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο την προαναφερθείσα οδηγία;»

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

23 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστηρίο ερωτά στην ουσία αν, βάσει της Συμφωνίας ΕΟΧ, για τις ζημίες που προκλήθηκαν σε ιδιώτες από την εσφαλμένη μεταφορά της οδηγίας 80/987 μπορεί να γεννηθεί, σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου που διατυπώθηκαν ιδίως στην προαναφερθείσα απόφαση Francovich κ.λπ., ευθύνη κράτους της ΕΖΕΣ το οποίο στη συνέχεια προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

24 Το Σουηδικό Δημόσιο, η Σουηδική, η Ισλανδική και η Νορβηγική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, υποστηρίζουν ότι βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της ερμηνείας της Συμφωνίας ΕΟΧ, καθόσον, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, το κράτος του αιτούντος δικαστηρίου δεν ήταν κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως αλλά κράτος της ΕΖΕΣ.

25 Αντιθέτως, οι ενάγουσες της κύριας δίκης και η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι στο Δικαστήριο έχει υποβληθεί από δικαστήριο κράτους μέλους αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως και ότι η Συμφωνία ΕΟΧ είναι αναπόσπαστο μέρος της

κοινοτικής έννομης τάξεως (βλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 1974, 181/73, Haegeman, Συλλογή τόμος 1974, σ. 245). Συνεπώς, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί της ερμηνείας της Συμφωνίας ΕΟΧ.

26 Πρέπει να υπομνηστεί ότι συμφωνία που συνήφθη από το Συμβούλιο, σύμφωνα με τα άρθρα 228 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 300 ΕΚ) και 238 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 310 ΕΚ), αποτελεί, όσον αφορά την Κοινότητα, πράξη ενός των οργάνων της υπό την έννοια του άρθρου 177, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', της ίδιας Συνθήκης, ότι οι διατάξεις της συμφωνίας αυτής αποτελούν, από της θέσεως της συμφωνίας αυτής σε ισχύ, αναπόσπαστο μέρος της κοινοτικής έννομης τάξεως και ότι, στο πλαίσιο της ανωτέρω έννομης τάξεως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί της ερμηνείας της συμφωνίας αυτής (βλ. απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1987, 12/86, Demirel, Συλλογή 1987, σ. 3719, σκέψη 7).

27 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο είναι καταρχήν αρμόδιο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί της ερμηνείας της Συμφωνίας ΕΟΧ όταν ένα τέτοιο ζήτημα έχει εγερθεί ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους.

28 Όμως, η αρμοδιότητα αυτή για την ερμηνεία της Συμφωνίας ΕΟΧ βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ισχύει μόνον όσον αφορά την Κοινότητα, οπότε το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της ερμηνείας της Συμφωνίας αυτής όσον αφορά την εφαρμογή της εντός των κρατών της ΕΖΕΣ.

29 Τέτοια αρμοδιότητα δεν απονέμεται στο Δικαστήριο ούτε στο πλαίσιο της Συμφωνίας ΕΟΧ. Συγκεκριμένα, από τα άρθρα 108, παράγραφος 2, της Συμφωνίας αυτής και 34 της Συμφωνίας ΕΖΕΣ περί εποπτείας προκύπτει ότι το Δικαστήριο ΕΖΕΣ είναι αρμόδιο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας της εφαρμοστέας εντός των κρατών της ΕΖΕΣ Συμφωνίας ΕΟΧ. Η Συμφωνία ΕΟΧ δεν περιέχει διάταξη προβλέπουσα παράλληλη αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Ναι μεν το άρθρο 107 της Συμφωνίας ΕΟΧ και το πρωτόκολλο 34 προβλέπουν τη δυνατότητα κράτους της ΕΖΕΣ να επιτρέψει στα δικαστήριά του να ζητούν από το Δικαστήριο, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, απόφαση επί της ερμηνείας διατάξεως της Συμφωνίας ΕΟΧ, πλην όμως μέχρι τώρα η δυνατότητα αυτή δεν έχει χρησιμοποιηθεί.

30 Το γεγονός ότι το οικείο κράτος της ΕΖΕΣ προσχώρησε στη συνέχεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οπότε το ερώτημα έχει υποβληθεί από δικαστήριο κράτους μέλους, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να απονεμηθεί στο Δικαστήριο αρμοδιότητα ερμηνείας της Συμφωνίας ΕΟΧ όσον αφορά την εφαρμογή της σε καταστάσεις που δεν ανάγονται στην κοινοτική έννομη τάξη.

31 Συγκεκριμένα, στις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου περιλαμβάνεται η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, αναπόσπαστο μέρος του οποίου είναι η Συμφωνία ΕΟΧ, όσον αφορά την εφαρμογή της εντός των νέων κρατών μελών από την ημερομηνία της προσχωρήσεώς τους.

32 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, στην παρούσα υπόθεση, ζητείται από το Δικαστήριο να αποφανθεί ευθέως επί των συνεπειών της Συμφωνίας ΕΟΧ στην εθνική έννομη τάξη του αιτούντος δικαστηρίου για τον προ της προσχωρήσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρόνο.

33 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο πρώτο ερώτημα.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

34 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέκλει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

35 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν, μετά την προσχώρηση κράτους της ΕΖΕΣ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων του νέου αυτού κράτους μέλους τα δικαιώματα που αντλούν ευθέως από την οδηγία 80/987 και αν, για τις ζημίες που τους προκλήθηκαν από την εσφαλμένη μεταφορά της πιο πάνω οδηγίας, μπορεί να γεννηθεί ευθύνη του κράτους αυτού όταν τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης έλαβαν χώρα πριν από την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

36 Το Σουηδικό Δημόσιο υποστηρίζει ότι από τα άρθρα 166 και 168 της Πράξεως Προσχωρήσεως προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις του Βασιλείου της Σουηδίας ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ισχύουν μόνον από το χρονικό σημείο της προσχωρήσεως.

37 Η Σουηδική Κυβέρνηση προσθέτει ότι η Πράξη Προσχωρήσεως δεν περιέχει διάταξη κατά την οποία το κοινοτικό δίκαιο έχει αναδρομικώς εφαρμογή σε κατάσταση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη. Επιπλέον, η απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 1997, C-122/96, Saldanha και MTS (Συλλογή 1997, σ. I-5325), δεν ασκεί επιρροή, εφόσον, στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο απλώς και μόνον αποφάνθηκε επί ενός δικονομικού κανόνα ο οποίος εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ από της ημερομηνίας προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας.

38 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, αφενός, ότι, κατά τον προ της προσχωρήσεως χρόνο, το Βασίλειο της Σουηδίας δεν είχε υποχρέωση, με την προοπτική της προσχωρήσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να μεταφέρει την οδηγία 80/987 στο εσωτερικό δίκαιο, οπότε η οδηγία αυτή δεν κατίσχυε της σχετικής σουηδικής νομοθεσίας και, αφετέρου, ότι από την απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1992, C-140/91, C-141/91, C-278/91 και C-279/91, Suffritti κ.λπ. (Συλλογή 1992, σ. I-6337), προκύπτει ότι η οδηγία δεν μπορούσε να εφαρμοστεί επί πραγματικών περιστατικών που έλαβαν χώρα πριν από την προσχώρηση.

39 Ευθύς εξαρχής επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ερώτημα αυτό αφορά τη δυνατότητα επικλήσεως της οδηγίας 80/987 και τη στοιχειοθέτηση ευθύνης του κράτους βάσει μόνον του κοινοτικού δικαίου και όχι βάσει αυτής καθαυτής της Συμφωνίας ΕΟΧ.

40 Πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι το άρθρο 168 της Πράξεως Προσχωρήσεως διευκρινίζει ότι τα νέα κράτη μέλη θεσπίζουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για να συμμορφωθούν από της προσχωρήσεώς τους στις διατάξεις των οδηγιών, εκτός αν στον κατάλογο του παραρτήματος XIX ή σε άλλες διατάξεις της πιο πάνω Πράξεως προβλέπεται προθεσμία προς τούτο.

41 Δεδομένου ότι η Πράξη Προσχωρήσεως δεν προβλέπει προθεσμία μεταφοράς όσον αφορά την οδηγία 80/987, πρέπει να θεωρηθεί ότι η οδηγία αυτή έπρεπε να μεταφερθεί κατά την ημερομηνία προσχωρήσεως των νέων κρατών μελών.

42 Αφετέρου, πρέπει να υπομνηστεί ότι η εφαρμογή της οδηγίας 80/987 εξαρτάται από την επέλευση δύο περιστατικών: πρώτον, πρέπει να έχει υποβληθεί στην αρμόδια εθνική αρχή αίτηση κινήσεως διαδικασίας συλλογικής ικανοποιήσεως των πιστωτών και, δεύτερον, είτε πρέπει να έχει εκδοθεί απόφαση κινήσεως της διαδικασίας αυτής είτε, σε περίπτωση ανεπάρκειας του ενεργητικού, πρέπει να έχει διαπιστωθεί το κλείσιμο της επιχειρήσεως. Η επέλευση των δύο περιστατικών αυτών αποτελεί προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της εγγυήσεως που προβλέπει η οδηγία (βλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 1997, C-373/95, Maso κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-4051, σκέψεις 45 και 46).

43 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονός ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα δύο αυτά περιστατικά έλαβαν χώρα πριν από την προσχώρηση του Βασιλείου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθόσον το τελευταίο από τα περιστατικά αυτά, δηλαδή η κήρυξη της πτωχεύσεως, έλαβε χώρα στις 17 Νοεμβρίου 1994, οι ιδιώτες δεν μπορούν

να επικαλεστούν τις διατάξεις της οδηγίας 80/987 για να αποφύγουν την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Suffritti κ.λπ., σκέψη 12). Δεν μπορούν επίσης να προβάλουν, προς στοιχειοθέτηση ευθύνης του κράτους, παραβίαση του κοινοτικού δικαίου.

44 Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, μόνο στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν έχει εκτελέσει ορθώς μια οδηγία κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάχθηκε για τη θέση της σε εφαρμογή μπορούν οι ιδιώτες, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τα δικαιώματα που αντλούν ευθέως από τις διατάξεις της οδηγίας αυτής (προαναφερθείσα απόφαση Suffritti κ.λπ., σκέψη 13).

45 Ομοίως, μόνο στην περίπτωση που τα περιστατικά που αποτελούν προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της εγγυήσεως που προβλέπει η οδηγία 80/987 έλαβαν χώρα μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο μπορεί η τυχόν εσφαλμένη ή εκπρόθεσμη μεταφορά της οδηγίας να τύχει επικλήσεως με σκοπό τη στοιχειοθέτηση ευθύνης του κράτους για τις ζημίες που προκλήθηκαν σε ιδιώτες.

46 Συνεπώς, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν συνεπάγεται ότι, μετά την προσχώρηση κράτους της ΕΖΕΣ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των δικαστηρίων του νέου αυτού κράτους μέλους τα δικαιώματα που αντλούν ευθέως από τις διατάξεις της οδηγίας 80/987 ούτε ότι, για τις ζημίες που τους προκλήθηκαν από την εσφαλμένη μεταφορά της πιο πάνω οδηγίας, μπορεί να γεννηθεί ευθύνη του κράτους αυτού όταν τα περιστατικά που αποτελούν προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της προβλεπομένης από την οδηγία εγγυήσεως έλαβαν χώρα πριν από την ημερομηνία προσχωρήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

47 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Σουηδική, η Γαλλική, η Ισλανδική και η Νορβηγική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κυρίας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 15ης Σεπτεμβρίου 1997 το Stockholms tingsrätt, αποφαίνεται:

1) **Το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο πρώτο ερώτημα.**

2) **Το κοινοτικό δίκαιο δεν συνεπάγεται ότι, μετά την προσχώρηση κράτους της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ιδιώτες μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των δικαστηρίων του νέου αυτού**

κράτους μέλους τα δικαιώματα που αντλούν ευθέως από τις διατάξεις της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητος του εργοδότη, ούτε ότι, για τις ζημίες που τους προκλήθηκαν από την εσφαλμένη μεταφορά της πιο πάνω οδηγίας, μπορεί να γεννηθεί ευθύνη του κράτους αυτού όταν τα περιστατικά που αποτελούν προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της προβλεπομένης από την οδηγία εγγυήσεως έλαβαν χώρα πριν από την ημερομηνία προσχωρήσεως.

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Hirsch
Jann	Moitinho de Almeida	Gulmann
Murray	Edward	Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιουνίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias